

Arvamus.postimees.ee 16.01.2023

Neli põhjust, miks Eestit tabas möödunud aastal rekormadal sündimus

Eestis pole terve sajandi jooksul sündinud nii vähe lapsi kui eelmisel aastal. Kuid tegu pole Eesti-spetsiifilise fenomeniga, kirjutab demograaf Mark Gortfelder.

Siseministeriumi esialgsetel andmetel sündis 2022. aastal Eestis 11588 last, mis on madalaim näitaja alates 1919. aastast. Seejuures on langus võrreldes eelneva aastaga 1550 sündi ehk suhtarvuna peaaegu 13%. Esialgsed andmed sündide absoluutarvu osas ise ei võimalda põhjuste analüüsi, kuid mõned mõtted alljärgnevalt toon.

Esiteks on enamuses Euroopa riikides 2022. aasta veel mittetäielikel andmetel tulemas sündimuse langus kuigi Eestis on vähenemine võrreldes eelneva aastaga suurem kui meie lähiriikides, kus see jääb 6–10% juurde. Niisiis on tegemist laiemaga ja mitte üksnes Eesti-spetsiifilise fenomeniga, mistõttu on ka põhjused osalt laiemates ja mitte Eesti-spetsiifilistes tegurites.

Teiseks on Eestis oluliseks sündide arvu vähendamaks teguriks peamises sünnituseas olevate inimeste arvu langus, sest 1990. aastatel ilmavalgust näinud väikesed põlvkonnad on jõudnud peamisesse lapsesaamisikka. Kiire arvutus esialgsete andmetega ütleb, et Eestis on veidi üle 10% sündide arvu langusest võrreldes eelneva aastaga taandatav üksnes sellele asjaolule. See puudutab just eriti esimest sündi, kuna nimetatud väikesed põlvkonnad on veel oma kahekümnendates eluaastates.

Kolmandaks on oluline ka Eesti perepoliitika iseärasused. Nimelt on 2017. aastal kolme ja enama lapsega perede saadud toetus kaotanud inflatsiooniga tublisti reaalkaalu, mis peaks vähendama omakorda nende sündide tõenäosust. 2021. aasta teisest poolest kiirenenud inflatsioon aga suurendas üldiselt motivatsiooni jätkata töötamist ja lükata lapsesaamine edasi, kui võimalik.

Nimelt makstakse vanemahüvitist rasedusele eelnenud 12 kuu palgatulu pealt. Tõusnud inflatsioon niisiis vähendab praeguses kontekstis oluliselt saadava vanemahüvitise reaalkaalu. Seetõttu on märgata 2022. aasta teises pooles languse suurenemist võrreldes eelneva aastaga.

Neljandaks on märgata ka sõja ja selle ootuse mõju. Novembris ja detsembris oli sündide arvu langus võrreldes eelneva aastaga kõige suurem. Mai lõpus toimunud küsitluses vastas suisa 22% sünnituseas naistest, et sõda Ukrainas on vähendanud nende soovi lapsi saada.